

УДК 336.77:332.2](477)
JEL H72, R58

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/meu.2020.44.0.3450>

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ

Богдан Гнатківський

Львівський національний університет імені Івана Франка
79008 м. Львів, проспект Свободи, 18
e-mail: bohdan.hnatkivskyi@lnu.edu.ua

Анотація. Розкрито особливості реформи децентралізації як однієї з основних реформ, які на сучасному етапі відбуваються в Україні. Розглянуто нормативні і законодавчі акти, які повинні забезпечити проведення реформи децентралізації, зокрема, реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Зазначено зміни, які відбулися в бюджетному та податковому законодавстві із запровадженням реформи децентралізації. Проаналізовано динаміку створення об'єднаних територіальних громад. Визначено вплив кількісних змін бази нарахування податків та зборів на динаміку зміни власних доходів місцевих бюджетів. Проведено аналіз структури надходжень міжбюджетних трансфертів із державного бюджету до місцевих бюджетів України у I кварталі 2020 року. Охарактеризовано основні завдання реформи децентралізації для забезпечення виконання соціальної функції держави з урахуванням вимог сучасного суспільства.

Ключові слова: децентралізація, бюджетна децентралізація, місцеві бюджети, об'єднані територіальні громади, власні доходи місцевих бюджетів, податки та збори, міжбюджетні трансферти.

Постановка проблеми. В 2014 році в Україні було прийнято Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [13], яка передбачала здійснення цілої низки реформ. Однією з найбільш важливих серед них визначено реформу децентралізації, яка спрямована на реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Використовуючи досвід подібних реформ у розвинених демократичних країнах, державна політика України у сфері місцевого самоврядування передбачає децентралізацію влади у відповідності до положень Європейської хартії місцевого самоврядування. Загалом децентралізація повинна забезпечити виконання соціальної функції держави з урахуванням вимог сучасного суспільства. Метою реформи є проведення адміністративної та фінансової децентралізації для формування спроможного місцевого самоврядування і підвищення якості публічних послуг, які надаються жителям громад. Децентралізація виступає однією з основних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади, збільшує можливості участі місцевої влади у розвитку власної території.

Оскільки на сучасному етапі для України вирішальними є питання реалізації демократичних реформ, побудови демократичної системи управління, підвищення якості державного управління у різних сферах економіки, формування ефективного

місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади та бюджетної системи, то обрана тема є важливою та актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретико-методологічних основ децентралізації, особливостей реалізації реформи присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, зокрема: Балінського В. В. [1], Венцеля В. Т. [2], Жаліла Я. А. [3, 4], Луніної І. О. [6], Ступницької Т. М. [15] та інших вчених-економістів.

Зважаючи на важливу роль децентралізації у проведенні в Україні демократичних реформ, впровадження дієвої системи адміністрування та управління територіями, виникає необхідність подальшого дослідження питання реалізації реформи децентралізації.

Мета дослідження – висвітлення особливостей реформи децентралізації, аналіз динаміки створення об'єднаних територіальних громад та забезпечення їх фінансовими ресурсами для належного виконання своїх функціональних повноважень, визначення основних завдань і результатів проведення реформи децентралізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реформа децентралізації на сучасному етапі виступає однією з пріоритетних в Україні. Процес децентралізації – це «реструктуризація або реорганізація влади, в результаті якої виникає система спільної відповідальності установ на всіх рівнях управління (центральному, регіональному, місцевому) відповідно до принципу субсидіарності, що збільшує якість і ефективність системи управління та можливість участі народу в прийнятті економічних, соціальних, політичних рішень і забезпечує таким чином прозорість та оперативність втілення даних рішень в життя» [6, с. 61].

В загальному децентралізацію доцільно розглядати в двох напрямках:

- реформування управління регіонами та територіальними одиницями;
- оформлення місцевої демократії та створення місцевого самоврядування,

використовуючи досвід передових європейських країн.

Реалізація реформи децентралізації відбувається із застосуванням досвіду європейських країн, який показує, що передача повноважень від державних органів до органів місцевого самоврядування забезпечує зміцнення місцевого самоврядування та дає змогу громадам ефективніше використовувати можливості розвитку своїх територій.

Серед причин, які спонукають уряди країн приймати рішення про проведення децентралізації, науковці виділяють наступні [15, с. 69]:

- підвищення адміністративної і економічної ефективності розподілу обмежених ресурсів у зв'язку із кращим розумінням місцевих потреб;
- забезпечення прозорості через чіткий зв'язок між бюджетними надходженнями і послугами на місцевому рівні;
- підвищення відповідальності посадовців перед виборцями;
- підвищення рівня колективної участі місцевого населення у діяльності органів влади.

В Україні за основу було використано польську модель. Основною ідеєю цієї моделі є суттєве розширення повноважень територіальних громад (на рівні громад має забезпечуватись надання якісних та доступних адміністративних та соціальних послуг, становлення інститутів демократії, задоволення інтересів громадян, узгодження інтересів держави та місцевого самоврядування). Як відомо, наприкінці 90-х років Польща почала реформування країни. Для цього було визначено три основні напрямки: політична система, економічний устрій та державний лад. Проведення адміністративної реформи та територіальної, як її продовження, стало одним із найголовніших

завдань, в ході вирішення якого відбулась зміна адміністративного поділу держави, впровадження нових рівнів самоврядування, переформатування державної адміністрації. Визначальний принцип, на якому ґрунтувалась реформа – принцип субсидіарності, який полягає в тому, що вирішення суспільних питань настільки наближене до громадян, наскільки це можливо. Кожен рівень самоврядування має власні компетенції, доходи, майно, рахунки, адміністративний апарат та обов'язкові завдання. При відсутності ієрархії, законодавча та виконавча влада обирається на місцевому рівні. Одиниці самоврядування на всіх рівнях мають права юридичної особи. Урядовий апарат на місцях істотно зменшений та здійснює контроль над самоврядуванням з точки зору відповідності його дій чинному законодавству. Як результат реформи, у Польщі створено однорідний урядово-самоврядний апарат, який у тому числі забезпечує її інтеграцію з країнами Європейського Союзу. Безперечно, що сліпо копіювати досвід зарубіжних країн не можна, треба, беручи до уваги позитивні напрямки реалізації реформи, адаптувати їх до власних умов.

Реформа децентралізації в Україні розпочалась з ухвалення Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 року Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [14], затвердження Плану заходів щодо її реалізації, засад державної регіональної політики та Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року. Зокрема, було заплановано сформувати приблизно 1500 об'єднаних територіальних громад, які зможуть ефективно управляти територіями, замість більш ніж десятка тисяч міських, селищних і сільських рад.

Як зазначається у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленій Указом Президента від 12 січня 2015 року, «метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі» [13]. Для цього в даній Стратегії, зокрема, визначено мету реформи державного управління та децентралізації. «Метою реформи державного управління є побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики» [13]. Щодо децентралізації, то «метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування» [13].

Нормативно-правове забезпечення реалізації реформи децентралізації регламентовано:

- Законом України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 року, який «визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю» [12]. У розділі III передбачено наступні форми співробітництва територіальних громад: делегування виконання окремих завдань, реалізація спільних проєктів, спільне фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій, утворення спільного органу управління;

- Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року, який «регулює відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад» [11]. Законом передбачено, що об'єднані територіальні громади будуть мати такі повноваження, як і міста обласного значення. У відповідності до ст. 10 «держава здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та приєднання до об'єднаних територіальних громад шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади... Загальний обсяг фінансової підтримки розподіляється між бюджетами об'єднаних територіальних громад пропорційно до площі об'єднаної територіальної громади та кількості сільського населення у такій територіальній громаді з рівною вагою обох цих факторів. Загальний обсяг субвенцій на формування відповідної інфраструктури об'єднаних територіальних громад визначається законом про Державний бюджет України» [11];

- Методикою формування спроможних територіальних громад, розробленою Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України і затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 року, яка «визначає порядок розроблення перспективного плану формування територіальних громад» [10]. Зокрема, у п. 5 цієї Методики зазначається, що «формування спроможних територіальних громад здійснюється у такій послідовності: визначення потенційних адміністративних центрів спроможних територіальних громад та зон їх доступності, визначення переліку територіальних громад, що входять до складу спроможних територіальних громад, проведення оцінки рівня спроможності» [10].

Підвищення ролі органів місцевого самоврядування спроможних громад, державна підтримка добровільного об'єднання громад продемонстрували збільшення кількості ОТГ. Динаміку формування об'єднаних територіальних громад впродовж 2015 – 2020 років наведено нами в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка формування ОТГ

Рік	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Сформовано ОТГ	159	366	665	806	1029	1469

Джерело: складено за даними [7]

Станом на 10. 09. 2020 р. в Україні створено 1469 територіальних громад, де мешкає 41902, 4 тис. осіб на території 603,7 тис. кв. м [7]. В жовтні 2020 року відбулись місцеві вибори в об'єднаних територіальних громадах.

У формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, як зазначається у ст. 9 Європейської хартії місцевого самоврядування, що була ратифікована Україною у 1997 році, важливими є такі аспекти:

- «органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень;
- частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків та зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону;

- захист більш слабких у фінансовому відношенні органів місцевого самоврядування передбачає запровадження процедур бюджетного вирівнювання або аналогічних заходів з метою подолання наслідків нерівного розподілу потенційних джерел фінансування і фінансового тягара» [5].

В січні 2015 року були прийняті зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України. У відповідності до цих змін:

- органи місцевого самоврядування можуть затверджувати місцеві бюджети незалежно від прийняття державного бюджету;
- для формування місцевих бюджетів надано близько 50 джерел доходів;
- запровадження прямих міжбюджетних відносин об'єднаних територіальних громад з державним бюджетом;
- замінено систему балансування системою бюджетного вирівнювання, яка передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій;
- дотримання принципу субсидіарності у здійсненні видаткових повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування.

Як бачимо, значно змінилась ресурсна база місцевих бюджетів.

Нормативи зарахування основних податків та зборів до бюджетів об'єднаних територіальних громад [17]:

- податок на доходи фізичних осіб – 60%;
- податок на майно – 100%;
- єдиний податок – 100%;
- акцизний податок з роздрібною торгівлі – 100%;
- податок на прибуток установ комунальної власності ОТГ – 100%;
- платежі за надання адміністративних послуг – 100%;
- екологічний податок – 25%;
- місцеві збори – 100%.

У відповідності до вищевказаного спостерігається зростання частки місцевих податків та зборів у доходах місцевих бюджетів впродовж 2014 – 2019 років, що проілюстровано нами на рис. 1.

Як бачимо, частка місцевих податків і зборів у власних доходах місцевих бюджетів зросла з 0,7% у 2014 році до 27,5% у 2019 році.

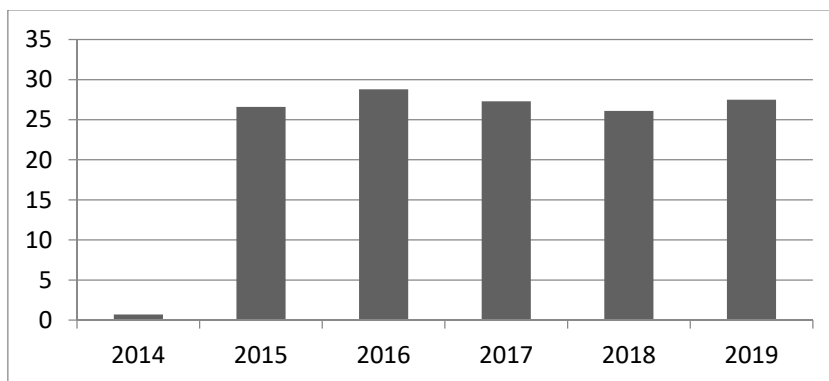

Рис. 1. Частка місцевих податків і зборів у власних доходах місцевих бюджетів (загальний фонд), %

Джерело: складено за даними [7].

Зростає і частка власних доходів місцевих бюджетів (загальний фонд) у ВВП (табл. 2). Зокрема, у 2015 році частка власних доходів місцевих бюджетів (загальний фонд) у ВВП складала 5,1%, а у 2020 році прогнозується 6,7%.

Таблиця 2

Частка власних доходів місцевих бюджетів (загальний фонд) у ВВП, %

Рік	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (прогноз)
Частка власних доходів місцевих бюджетів (загальний фонд) у ВВП	5,1	6,2	6,5	6,6	6,8	6,7

Джерело: складено за даними [7]

Власні доходи загального фонду місцевих бюджетів зросли з 98,2 млрд. грн. в 2015 році до 291,9 млрд. грн. в 2020 році (затверджений план) (табл. 3).

Таблиця 3

Власні доходи загального фонду місцевих бюджетів, (млрд. грн.)

Рік	Власні доходи, млрд. грн.	Приріст, млрд. грн.	Приріст, %
2015	98,2		
2016	146,6	48,4	49
2017	192,7	46,1	31
2018	234,1	41,4	21,5
2019	275,2	41,1	17,5
2020 (план)	291,9	16,7	6,1

Джерело: складено за даними [7]

Аналізуючи дані табл. 3, бачимо, що у 2020 році значно знизився приріст доходів місцевих бюджетів. Це можна пояснити запровадженням карантинних заходів у зв'язку поширенням хвороби COVID-19 та загальним погіршенням економічної ситуації в Україні та світі.

Хоча власні доходи місцевих бюджетів зростають, вони і надалі у великій мірі залежать від трансфертів з державного бюджету. Зокрема, за даними звітності Державної казначейської служби України [19] у I кварталі 2020 року місцеві бюджети отримали з державного бюджету трансфертів на загальну суму 37,1 млрд. грн. (рис. 2), зокрема:

- базова дотація – 3,2 млрд. грн. (що становить 8,9% від обсягу отриманих місцевими бюджетами трансфертів);
- додаткова дотація на утримання закладів освіти та медицини – 2 млрд. грн. (або 5,3% від обсягу отриманих місцевими бюджетами трансфертів);
- освітня субвенція – 17,1 млрд. грн. (46,0% від обсягу отриманих місцевими бюджетами трансфертів);
- медична субвенція – 14,6 млрд. грн. (39,2% від обсягу отриманих місцевими бюджетами трансфертів);
- інші трансферти – 0,2 млрд. грн. (0,6% від обсягу отриманих місцевими бюджетами трансфертів).

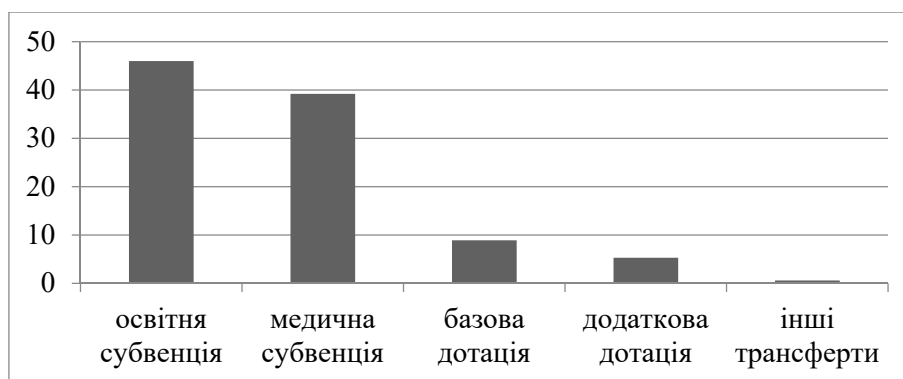

Рис. 2. Структура міжбюджетних трансфертів до місцевих бюджетів у I кварталі 2020 р.
Джерело: складено за даними [19].

Завдяки фінансовій децентралізації органи місцевого самоврядування мають змогу формувати базу оподаткування, визначати ставки місцевих податків та зборів, надавати податкові пільги.

Ці зміни спрямовані на вирішення питання наповнення місцевих бюджетів та забезпечення фінансової спроможності ОТГ. Однак, залишається важливою проблема забезпечення фінансової самодостатності місцевого самоврядування. У цьому напрямку важливу роль відіграє пошук додаткових джерел наповнення місцевих бюджетів, залучення інвестиційних ресурсів, розвиток підприємництва.

У підсумку зазначимо, що реформа децентралізації повинна вирішити такі основні завдання:

- створення дієздатних органів місцевого самоврядування, які спроможні виконувати законодавчо визначені власні та делеговані державою повноваження;
- максимального залучення населення до ухвалення управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя;
- забезпечення відкритості органів місцевого самоврядування та їх підзвітності населенню територіальних громад;
- створення достатніх матеріальних та фінансових умов для забезпечення виконання завдань органами місцевого самоврядування;
- вирівнювання територіальних фінансових диспропорцій та забезпечення населення якісними адміністративними і соціальними послугами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На сучасному етапі розвитку для України важливим питанням виступає побудова демократичної системи управління, яка передбачає ефективний розвиток місцевого самоврядування на основі створення спроможних об'єднаних територіальних громад. Реформа місцевого самоврядування в результаті має сформувати нові відносини між громадянами, громадою та державою, які ґрунтуються на спільному володінні та спільному управлінні справами громади. Залучення громадян до управління громадою має на меті підвищити ефективність управління, посилити відповідальність за ухвалені рішення та результати їх впровадження.

Становлення ефективної системи місцевих фінансів є важливим завданням бюджетної децентралізації. Реалізація реформи бюджетної децентралізації повинна

забезпечити достатній рівень автономії органів місцевого самоврядування щодо мобілізації доходів та їх використання, розділити повноваження центральних та місцевих органів влади, збільшити власні доходи місцевих бюджетів для надання суспільних послуг та благ відповідно до потреб місцевого населення.

Загалом основним стратегічним завданням децентралізації є забезпечення економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, посилення ролі регіонів, підвищення якості державного управління у різних сферах економіки, формування спроможних об'єднаних територіальних громад.

Подальші дослідження пропонується проводити в напрямку аналізу формування бюджетів ОТГ та їх використання задля забезпечення ефективного розвитку громад.

Список літератури

1. Балінський В. В. Реформа децентралізації влади в Україні: сучасний стан та перспективи подальшого впровадження. *Держава та регіони*. 2019. № 4 (68). С. 63 – 69.
2. Венцель В. Т. Реформа децентралізації в Україні та соціальна функція держави: виклики та перспективи. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. № 1. С. 18 – 29.
3. Децентралізація влади: як зберегти успішність в умовах нових викликів? Аналітична доповідь / Жаліло Я. А., Макаров Г. В., Даниляк О. О., Руденко А. Ф., Романова В. В., Павленко І. А., Шевченко О. В. К., 2018. 21 с.
4. Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу. Національний інститут стратегічних досліджень. К., 2019. 115 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-05/2019.pdf>
5. Європейська Хартія місцевого самоврядування. URL: <http://decentralization.in.ua/uevropajska-hartiyamistsevogo-samovr/>
6. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ *Економіка України*. 2014. № 11(636). С. 61 – 75.
7. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 вересня 2020 року. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3__10.09.2020.pdf
8. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи; редакція від 1 січня 2017 року № 71-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
9. Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 року № 34-2020-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF>
10. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 року № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>
11. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
12. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
13. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
14. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

15. Ступницька Т. М., Немченко Г. В. Проблеми фінансової децентралізації в Україні. *Економіка харчової промисловості*. 2016. Т. 8. Вип. 1. С. 67 – 72.
16. Толуб'як В. С., Костецький В. В. Перспективи розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 14. С. 33 – 41.
17. Фінансова децентралізація в Україні: перший етап успіхів / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/48/Buklet_finansova_decentr_21.03.17_.pdf
18. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua
19. Офіційний сайт Державної казначейської служби України URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

References

1. Balinskyi, V. V. (2019). Reforma detsentralizatsii vlady v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy podalshoho vprovadzhennia [Reform of decentralization of power in Ukraine: current state and prospects for further implementation]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 4 (68), 63 – 69 [in Ukrainian].
2. Ventsel, V. T. (2020). Reforma detsentralizatsii v Ukraini ta sotsialna funktsiia derzhavy: vyklyky ta perspektyvy [Decentralization reform in Ukraine and the social function of the state: challenges and prospects]. *Aspekty publichnoho upravlinnia. – Public administration aspects*, 8 (1), 18 – 29 [in Ukrainian].
3. Zhalilo, Y. A., Makarov, G. V., Danylyak, O. O., Rudenko, A. F., Romanova, V. V., Pavlenko, I. A., Shevchenko, O. V. (2018). Detsentralizatsiya vlady: yak zberehty uspishnist' v umovakh novykh vyklykiv? Analychna dopovid' [Decentralization of power: how to stay successful in the face of new challenges? Analytical report]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Zhalilo, Y. A., Shevchenko, O. V., Romanova, V. V. (2019). *Detsentralizatsiya vlady: poryadok dennyy na seredn'ostrokovu perspektyvu [Decentralization of power: an agenda for the medium term]*, National Institute for Strategic Studies, Kyiv [in Ukrainian].
5. Yevropeiska Khartiia mistsevoho samovriaduvannia [European Charter of Local Self-Government]. URL: <http://decentralization.in.ua/yevropejska-hartiya-mistsevogo-samovr/> [in Ukrainian].
6. Lunina, I. O. (2014). Biudzhetna detsentralizatsiia: tsili ta napriamy reform [Budget decentralization: goals and directions of reforms]. *Ekonomika Ukrainy – Ukraine economy*, 11(636), 61 – 75 [in Ukrainian].
7. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia stanom na 10 veresnia 2020 roku [Monitoring of the process of decentralization of power and reform of local self-government as of September 10, 2020]. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. www.minregion.gov.ua/ URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3__10.09.2020.pdf [in Ukrainian].
8. Pro vnesennia zmin do Biudzhetnoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo podatkovoi reformy: redaktsiia vid 01. 01. 2017 № 71-VIII [On Amendments to the Budget Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on Tax Reform: Revision № 71-VIII dated 01. 01. 2017]. *zakon. rada.gov.ua* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/914-19> [in Ukrainian].
9. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 sichnia 2020 roku # 34-2020-p. «Pro vnesennia zmin do Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad» [On amendments to the Methodology for the formation of affluent territorial communities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 24, 2020 № 34-2020-p.] www.kmu.gov.ua/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF> [in Ukrainian].

10. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 kvitnia 2015 roku # 214 «Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad» [On approval of the Methodology for the formation of affluent territorial communities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 8, 2015 № 214]. *www.kmu.gov.ua/* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. Zakon Ukrainy vid 05. 02. 2015 r. № 157-VIII «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad» [On the voluntary association of territorial communities: the Law of Ukraine from 05. 02. 2015 No. 157-VIII]. *zakon.rada.gov.ua* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> [in Ukrainian].
12. Zakon Ukrainy vid 17 chervnia 2014 roku # 1508-VII «Pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad» [On cooperation of territorial communities: Law of Ukraine of June 17, 2014 № 1508-VII]. *zakon.rada.gov.ua* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> [in Ukrainian].
13. Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 12 sichnia 2015 roku #5/2015 «Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020» [On the Strategy of Sustainable Development «Ukraine – 2020» Decree of the President of Ukraine of January 12, 2015 №5/2015]. *zakon.rada.gov.ua* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> [in Ukrainian].
14. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01. 04. 2014 r. №333-r «Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini» [On Approval of the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organization of Government in Ukraine: Executive Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 01. 04. 2014 No. 333-r]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>. [in Ukrainian].
15. Stupnytska, T. M., Nemchenko, H. V. (2016). Problemy finansovoi detsentralizatsii v Ukraini [Problems of financial decentralization in Ukraine] *Ekonomika kharchovoi promyslovosti. – Economics of the food industry*, 8(1), 67 – 72 [in Ukrainian].
16. Tolubiak, V. S., Kostetskyi, V. V. (2019). Perspektyvy rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini [Prospects for development of united territorial communities in Ukraine] *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investment: practice and experience*, 14, 33 – 41[in Ukrainian].
17. Finansova detsentralizatsiia v Ukraini: pershyi etap uspiyku [Financial decentralization in Ukraine: the first stage of success]. Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy. *www.minregion.gov.ua/* URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/48/Buklet_finansova_decentr_21.03.17_.pdf [in Ukrainian].
18. Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Official site of the Ministry of Finance of Ukraine]. *www.minfin.gov.ua*. URL: www.minfin.gov.ua [in Ukrainian].
19. Oficijny`j sait Derzhavnoyi kaznachejs`koyi sluzhby` Ukrayiny` [Official site of the State Treasury Service of Ukraine]. *www.treasury.gov.ua* URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> [in Ukrainian].

REFORM OF DECENTRALIZATION IN UKRAINE: NEW OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT

Bohdan Hnatkivskyi

*Ivan Franko National University of Lviv,
79008 Lviv, Svobody Ave, 18
e-mail: bohdan.hnatkivskyi@lnu.edu.ua*

Abstract. Decentralization is the transfer of powers and budget revenues from state bodies to local governments. The purpose of local government reform is, first of all, to ensure its ability to independently, at its own expense, to address issues of local importance. Carrying out decentralization reform in the future will allow overcoming the dependence of territories on the center, infrastructural and financial weakness of communities, degradation of rural areas, high level of community subsidies, low level of investment attractiveness of territories.

The normative and legislative acts that should ensure the implementation of decentralization reform are considered. The importance of the Cabinet of Ministers of Ukraine on April 1, 2014 adopted the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organization of Power in Ukraine, approval of the Action Plan for its implementation, principles of state regional policy and State Strategy for Regional Development until 2020, adoption of laws “ On Territorial Cooperation Communities ” and “ On Voluntary Association of Territorial Communities ”, approval of the Methodology for Forming Capable Territorial Communities have been emphasized.

The dynamics of creation of united territorial communities has been analyzed. In total, 1469 territorial communities have been created in Ukraine, where 41 902,4 thousand people live on the territory of 603,7 thousand square meters.

A decrease in quantitative changes is determined on the basis of an increase in the accrual of taxes and fees on the dynamics of changes in local budgets' own revenues. Due to the transfer of certain taxes and fees to local budgets, the share of local taxes and fees in local budgets' own revenues increased from 0,7% in 2014 to 27,5% in 2019. The share of local budgets' own revenues (general fund) in GDP is also growing (from 5,1% in 2015 to 6,7% in 2020). Own revenues of the general fund of local budgets increased from UAH 98,2 billion in 2015 to UAH 291,9 billion in 2020 (approved plan).

The main tasks to be fulfilled as a result of decentralization reform are defined: creation of capable united territorial communities, delimitation of powers in the system of local self-government bodies and executive bodies at different levels of administrative-territorial structure, promotion of direct democracy, development of control mechanisms on the quality of providing administrative, social and other services to the population of the community, creating sufficient material and financial conditions to ensure the implementation of tasks by local governments.

Key words: decentralization, budget decentralization, local budgets, united territorial communities, local budget revenues, taxes and fees, intergovernmental transfers.

Стаття надійшла до редколегії 18.10.2020

Прийнята до друку 29.12.2020